

Кухарук Тетяна, ст. магістратури педагогічного факультету; науковий керівник – к.пед.н., доцент Сойко І. М. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

***Анотація.** У статті розкрито особливості формування в майбутніх педагогів креативності та комунікації, як в суспільстві так і в їхній діяльності. Розкрито, що держава вимагає внести зміни у діяльність загальноосвітніх закладів, і щоб досягти цих змін потрібно вдатися до таких технологій навчання, які б відповідали світовому стандарту освіти. Обґрунтовано актуальність використання інтерактивних технологій навчання.*

***Ключові слова:** інтерактивні технології, креативність, комунікація, майбутній вчитель.*

***Аннотация.** В статье раскрыты особенности формирования у будущих педагогов креативности и коммуникации, как в обществе так и в их деятельности. Раскрыто, что государство требует внести изменения в деятельность общеобразовательных учреждений, и чтобы достичь этих изменений нужно прибегнуть к технологиям обучения, соответствующим мировому стандарту образования. Обоснована актуальность использования интерактивных технологий обучения.*

***Ключевые слова:** интерактивные технологии, креативность, коммуникация, будущий учитель.*

***Annotation.** The article describes the features of the formation of the future teachers' creativity and communication, both in society and in their activities. It is noted that the state needs to make some changes in the practice of secondary schools, and to achieve these changes it is necessary to use such learning technologies that meet global standards of education. The relevance of the use of interactive learning technologies is explained.*

***Keywords:** interactive technology, creativity, communication, future teacher.*

На нинішньому етапі розвитку суспільства держава вимагає конкретних змін у діяльності загальноосвітніх шкіл, які викликані необхідністю формування суспільно-активної, творчої особистості, що на відміну від людини-вихованця, здатна самостійно мислити, приймати сміливі, нестандартні рішення. Нові вимоги, що висуває держава до підготовки спеціалістів у

різних галузях, зумовлюють пошук таких технологій навчання, які б відповідали світовому стандарту освіти, забезпечували підготовку майбутніх поколінь на високому професійному рівні. Усе це, у свою чергу, спонукає педагогічні вищі навчальні заклади до переосмислення та перебудови всього змісту навчання, побудови його на гуманістичній основі, суб'єкт-суб'єктних відносинах та створенні умов для стимулювання творчого потенціалу вчителя. З цією метою у практику підготовки фахівців широко впроваджуються сучасні мистецькі та інтерактивні технології, що спонукають до активізації творчого потенціалу та креативності.

Вчені вбачають значний потенціал у формуванні креативності майбутнього педагога, оскільки це зумовлюється новими завданнями, що поставлені перед системою освіти країни: формування активної, діяльної, творчої, конкурентоспроможної особистості. Розв'язати це завдання в рамках старої організаційно-методичної інформативної системи неможливо. Одним із інноваційних підходів, здатних формувати активну, творчу, самодостатню особистість, є інтерактивне навчання, яке реально забезпечує перехід від педагогіки знанневої до розвивальної, до опанування студентами вмій і навичок, саморозвитку особистості, стимулювання та розвитку їх креативного, творчого потенціалу.

Запорукою формування креативності майбутніх учителів початкових класів є наукові праці вчених, які розробили загальну методологію досліджень, пов'язаних з удосконаленням навчально-виховного процесу вищого навчального закладу (Ю. Бабанський, В. Безпалько, І. Богданова, С. Гончаренко, І. Зязюн, М. Лещенко, Н. Талізінa, Р. Хмельюк).

Проблема творчості в її загальнофілософській постановці знайшла своє відображення у працях Г. Батищева, В. Босенка, Н. Грищенко, Г. Давидової, Л. Злотіної, В. Іванової, П. Крамара та В. Межуєва.

Ефективні шляхи і методи професійного становлення вчителя розглянуті у працях О. Абдуліної, Ю. Бабанської, І. Зязюна, В. Кан-Калика, Н. Кічук, Н. Кузьміної, І. Підласого, С. Сисоевої, Р. Сільського, В. Сластьоніна та Л. Хомич. Вчені О. Пометун і Л. Пироженко зробили умовну робочу класифікацію за формами навчання (моделями), у яких реалізовано інтерактивні технології: технології кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [1, с. 157].

Метою нашої статті є розкриття особливостей формування в майбутніх педагогів, креативності та комунікації, як в суспільстві так і в їхній діяльності.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма діяльності, діалогове навчання, під час якого відбувається взаємодія викладача і студента. За умов інтерактивного навчання освітній процес організовано так, що практично всі студенти залучаються до процесу пізнання, при цьому кожен робить свій індивідуальний внесок у загальну справу. Обмін

знаннями, ідеями, думками відбувається в доброзичливій атмосфері, в умовах взаємної підтримки, взаєморозуміння, взаємодії [1, с.160].

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, основними напрямками оновлення змісту вищої освіти є: особистісна орієнтація системи освіти, пріоритет загальнолюдських і національних цінностей, забезпечення якості освіти на основі новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики [2, с. 57]. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки характерною є тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування.

Така позиція зумовлює необхідність теоретико-методологічного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів в початковій школі та стимулювання їх креативного потенціалу засобами використання сучасних інтерактивних технологій навчання.

Сучасні методики навчання побудовані на комунікативній основі, оскільки це дає змогу розвивати вербальні здібності майбутніх педагогів у навчальній діяльності та повсякденному житті. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватися мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія учнів інколи, хоч і далеко не завжди, проходить за співучастью викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку майбутні педагоги оволодівають усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, читанням, говорінням, письмом) на поза фразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Об'єктом оцінки є не тільки правильність, але й швидкість усного мовлення та читання.

Можна стверджувати, що використання інтерактивних технологій у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів позитивно сприяє досягненню загальної мети педагогіки – формуванню всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Водночас, стимулювання творчого потенціалу і розвиток креативних потенцій особистості в контексті використання інтерактивних технологій стимулює майбутніх педагогів до детального аналізу поняття креативності та його місця і ролі у навчально-виховній діяльності вищої школи. Аналіз поняття творчої діяльності педагога не можливий без акцентування на ролі людських здібностей та їх впливу на рівень розвитку креативності особистості, оскільки в їх основі лежить неабияке значення у трактуванні цієї дефініції.

Зазначимо, що багато дослідників зводять проблему людських здібностей до проблеми творчої особистості: не існує особливих творчих здібностей, а є особистість, яка володіє певною мотивацією та рисами.

Справді, якщо інтелектуальна обдарованість безпосередньо не впливає на творчі успіхи людини, якщо в ході розвитку креативності формування певної мотивації та особистісних рис передують творчим проявам, то можна зробити висновок про існування певного типу особистості – «людини творчої» [3, с. 174].

Знаннями про особливості творчої особистості педагоги зобов'язані не стільки своїм зусиллям, скільки роботі літературознавців, істориків науки та культури, мистецтвознавців, які тим чи іншим чином торкалися проблеми творчої особистості, бо немає творіння без творця.

Творчість – це вихід за межі заданого. Це лише негативне визначення творчості, але перше, що кидається в очі, – подібність поведінки творчої особистості та людини з психічними порушеннями. Поведінка і одного, й іншого відхиляється від стереотипної, загальноприйнятої.

Такі твердження підтримують не всі дослідники психології та педагогіки творчості. У наукових дослідженнях вчених, насамперед, цікавлять питання стимулювання креативного потенціалу майбутніх педагогів, розвитку їх творчого потенціалу на засадах сучасної парадигми навчання і виховання – гуманістичної спрямованості всього процесу професійного становлення вчителя.

Нові парадигми у вихованні підростаючих поколінь є запорукою виходу з кризи і своєрідними інвестиціями в майбутнє країни. Невизнання цього призводить до поглиблення соціально-педагогічних суперечностей. Вітчизняний науковець А. Бойко зазначає, що в умовах подальшої розбудови державності реальною теоретико-методологічною основою оновленої парадигми є: людина, її культура, ціннісні уявлення; виховання як особистісно-соціальне явище; ідеологія незалежної України, зорієнтована на національно-культурні і загальнолюдські цінності, добробут і щастя кожного громадянина. Важливого значення набуває усвідомлення гармонії між досягненням особистістю індивідуальної свободи, щастя і її соціального відповідальності [4, с. 85].

До завдань оновленої парадигми дослідник відносить:

1) інтегрування людинознавчих наук і зусиль усіх суб'єктів з метою особистісно-соціального виховання і самовиховання впродовж життя;

2) озброєння учня на основі гуманітарних досягнень знаннями закономірностей і принципів становлення його як особистості у процесі особистісно-орієнтованої взаємодії;

3) обґрунтування структури і змісту культурно-педагогічного соціально-виховного простору з метою організації системи суб'єкт-суб'єктної взаємодії, саморозвитку школярів, їхнього вільного самовизначення і самореалізації;

4) залучення особистості до засвоєння національних і загальнолюдських цінностей;

5) надання оптимальної педагогічної допомоги, консультацій, рекомендацій, підтримки і захисту у процесі формування дитини.

Зазначені вище принципи відіграють ключову роль в обґрунтуванні важливості використання інтерактивних технологій навчання як засобу формування креативності майбутнього вчителя початкових класів.

Дивергентне мислення визначається ним як «тип мислення, яке відбувається у різних напрямках» [5, с. 5]. Такий тип мислення допускає варіювання шляхів вирішення проблеми, призводить до неочікуваних рішень та результатів.

Вчений виділив чотири основних параметри креативності:

1) оригінальність – здатність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді;

2) семантична гнучкість – здатність виявити основну особливість об'єкта і запропонувати новий спосіб його застосування;

3) образна адаптивна гнучкість – здатність змінити форму стимулу так, щоб побачити в ньому нові характеристики та можливості його використання;

4) семантична миттєва гнучкість – здатність продукувати різноманітні ідеї в нерегламентованих обставинах [3, с. 186].

Зазначимо, що вчені протягом тривалого часу висували гіпотезу про позитивний вплив навколишнього середовища на формування креативності. Відповідно до цього розвиток креативності проходить як мінімум дві фази:

1) розвиток «первинної» креативності як загальної творчої здібності, неспеціалізованої по відношенню до визначеної галузі людської життєдіяльності. За даними багатьох дослідників, сенситивний період для цього етапу настає в 3–5 років. У цей час наслідування дорослої людини як креативного зразка, можливо, є основним механізмом формування креативності. Також можливо, що креативність на деякий період переходить у латентний стан (феномен «дитячої творчості»);

2) підлітковий та юнацький вік (за визначенням Торранса – від 13 до 20 років). У цей час в основі «загальної» креативності формується «спеціалізована» креативність: здатність до творчості, пов'язана з певною галуззю людської діяльності, як її «зворотний бік», доповнення й альтернатива. На цьому етапі значущу роль відіграє професійний зразок, підтримка родини та однолітків. Головне, що підростаюча особистість визначає для себе «ідеальний зразок» творця, якого вона прагне наслідувати (навіть до отождення).

Отже, щоб креативність сформувалась як глибинна (особистісна), а не тільки поведінкова (ситуативна) здатність, формування має проходити за умови впливу середовища. Різноманітні методики формування креативності, які передбачають локальний вплив (наприклад, різноманітні збірки нестандартних творчих задач), здебільшого стимулюють суб'єкта до засвоєння, до деякої технології вирішення. Вони несуть у собі недосконалість, через що

досліджувані певним способом адаптуються до вимог експериментатора і демонструють спосіб вирішення, який вимагається. У цьому випадку креативність є чисто ситуативною характеристикою – реакцією на зовнішні по відношенню до суб'єкта вимоги і залучені ззовні проблеми. Така креативна поведінка має недостатню мотиваційну базу [3, с. 221].

Процес формування креативності майбутнього вчителя початкових класів має супроводжуватися використанням сучасних педагогічних технологій та базуватися на гуманістичній основі. Така форма навчально-виховної діяльності підготовки майбутнього педагога може бути здійснена на основі використання інтерактивних технологій навчання. За такої умови вчитель набуде необхідного йому арсеналу знань, умінь і навичок для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності.

1. Єрмоленко С. І. Інтерактивні технології у ВНЗ / С. І. Єрмоленко. – Мелітополь, 2005. – 180 с. **2.** Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 4. – С. 5. **3.** Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер, 2007. – 368 с. **4.** Бойко А. М. Виховання людини : нове і вічне / А. М. Бойко. – Полтава : Техсервіс, 2006. – 568 с. **5.** Побірченко О. Інтерактивне навчання в системі освітніх технологій / О. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. - № 10. – 3–5с.